EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 2009.12.10
KOM(2009)669 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA

Pamatinio sprendimo 2004/757/TVR, nustatančio būtiniausias nuostatas dėl nusikalstamų veikų sudėties požymių ir bausmių neteisėtos prekybos narkotikais srityje, įgyvendinimas

[SEC (2009)1661]

1. METODAS

Pamatinio sprendimo 2004/757/TVR[1] tikslas – sukurti su neteisėtos prekybos narkotikais ir prekursoriais nusikaltimų sudėties požymiais susijusias būtiniausias taisykles, kurios Europos Sąjungos lygmeniu leistų nustatyti bendrą požiūrį į kovą su tokia prekyba[2].

Įdėtų pastangų veiksmingumas iš esmės priklauso nuo nacionalinių įgyvendinimo priemonių suderinimo[3], kurį Komisijai pavesta įvertinti šioje ataskaitoje[4]. Šiuo tikslu ji taikė paprastai pamatinių sprendimų įgyvendinimui nagrinėti naudojamus vertinimo kriterijus (naudingumo, teisinio aiškumo ir tikrumo, visiško taikymo ir perkėlimo laiku)[5], ir sprecifinius kriterijus – pamatinio sprendimo taikymo realumo (praktinis įgyvendinimas) ir efektyvumo (atsižvelgiant į tarptautinį teismų bendradarbiavimą).

Iki 2009 m. birželio 1 d. Komisijai atsakė 21 valstybė narė[6]. Taigi pamatinio sprendimo 9 straipsnio 2 dalyje nustatyto įpareigojimo pateikti informaciją nesilaikė šešios valstybės narės, į kurias ataskaitoje nebus atsižvelgiama: Kipras, Ispanija[7], Graikija[8], Italija, Malta ir Jungtinė Karalystė.

2. NACIONALINIŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ ANALIZĖ

2.1. Apibrėžtys (1 straipsnis)

1 straipsnyje pateiktos narkotikų ir prekursorių apibrėžtys pagrįstos visų valstybių narių ratifikuotomis 1961, 1971 bei 1988 m. Jungtinių Tautų konvencijomis[9] ir tiesiogiai taikytinais Bendrijos teisės aktus, kuriais reglamentuojami prekursoriai[10].

Nors kai kurios valstybės narės nepateikė savo apibrėžčių (CZ, DE, HU, SI, BG), remdamasi iš kitų valstybių narių gauta informacija Komisija pažymi, kad šioms valstybėms narėms nekyla sunkumų įgyvendinant 1 straipsnį, kuriam įgyvendinti jau priimtos tinkamos nacionalinės priemonės.

---

1 OL L 335, 2004 11 11, p. 8.
2 Trečia konstatuojamoji dalis.
3 Devinta konstatuojamoji dalis.
4 9 straipsnis.
5 COM (2001) 771, 2001 12 13, 1.2.2 punktas.
6 Tačiau iš jų Bulgarija perdavė tik labai menką dalį įstatymų tekstų, kuriuos mini savo atsakyme, todėl į juos bus atsižvelgiama tik informaciniais tikslais ir sąlyginai.
7 Tačiau Ispanija 2006 ir 2008 m. Komisijai pranešė, kad perkėlimo į nacionalinę teisę priemonės yra šiuo metu įgyvendinamo Baudžiamojo kodekso reformos projekto dalis.
8 Tačiau Graikija 2008 m. Komisijai pranešė, kad įgyvendinimo įstatymas greitai turi būti svarstomas parlamente.
9 1961 m. Bendroji narkotinių medžiagų konvencija (su pakeitimais, padarytais 1972 m. protokolu dėl 1961 m. Bendrosios narkotinių medžiagų konvencijos pataisų); 1971 m. Vienos psichotropinių medžiagų konvencija; 1988 m. gruodžio 20 d. Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta.
10 Reglamentai (EB) Nr. 111/2005 ir Nr. 273/2004, žr. darbinį dokumentą, p. 7.

1 straipsnio 3 dalyje sąvokai „juridinis asmuo“ apibūdinti vartojama standartinė įvairiuose pamatiniuose sprendimuose pateikiama apibrėžtis. Septynios valstybės narės nepateikė informacijos (CZ, DE, LU, PT, SE, SI, SK)[11].

2.2. Nusikaltimai, susiję su neteisėta prekyba narkotikais ir prekursoriais (2 straipsnis)

2 straipsnyje apibūdintos veikos išvardytos 1988 m. konvencijos 3 straipsnyje. Tačiau yra svarbus skirtumas: pamatinis sprendimas netaikomas su asmeniniu vartojimu susijusioms veikoms (2 straipsnio 2 dalis).

Be to, ataskaitoje aptariami tik su neteisėta prekyba narkotikų prekursoriais susiję nusikaltimai, todėl joje nenagrinėjamos bausmės, skiriamos pažeidus šios srities Bendrijos teisės aktų nuostatas.

2.2.1. Nusikaltimai, susiję su neteisėta prekyba narkotikais (2 straipsnio 1 dalies a, b ir c punktai)

Apskritai visos 2 straipsnyje pateiktos sąvokos niekada nebuvo visiškai įtrauktos į valstybių narių nacionalinės teisės aktus. Panašu, kad kartais šie formalūs trūkumai šalinami, teisės aktuose vartojant bendras formuluotes arba aiškinant plačiai. Pavyzdžiui, sąvokos *gaminimas* ir *gamyba* praktikoje dažnai keičiami vienas kitu arba už įstatyme nenumatytas veikas baudžiama draudžiant narkotikų *laikymą*, kuris yra aiški išankstinė bet kokios formos neteisėtos prekybos sąlyga.

Dešimt valstybių narių (AT, BE, FI, HU, IE, LV, LU, NL, PT, RO) į savo teisės aktus įtraukia visas arba beveik visas nurodytas veikas. Keturios valstybės narės (DE, EE, FR, SE) įtraukia tik dalį jų, bet pamatinio sprendimo laikosi vartodamos bendrus terminus. Septynių valstybių narių (BG, CZ, DK, LT, PL, SI, SK) teisės aktuose yra daugiau neaiškumų[12], jais neužtikrinamas visiškas ir pakankamai aiškus bei tikslus pamatinio sprendimo įgyvendinimas.

2.2.2. Nusikaltimai, susiję su neteisėta prekyba prekursoriais (2 straipsnio 1 dalies d punktas)

Daugumoje valstybių narių jau galiojanti teisė atitinka 2 straipsnio 1 dalies d punktą – joje išdėstomas toks pat požiūris į neteisėtą prekybą prekursoriais bei narkotikais ir baudžiama už tas pačias veikas (BE, BG, CZ, DE, SI, SK) arba pripažįstami konkretūs neteisėtos prekybos prekursoriais nusikaltimai, kurių sritis platesnė, tačiau jie nelaikomi neteisėta prekyba narkotikais (AT, EE, FI, HU, IE, LT, LU, LV, NL, PL, PT). Antai į nusikaltimo sritį dažnai įtraukiamas importas, eksportas ar laikymas (HU, IE, LU, LV, PT).

Priėmus pamatinį sprendimą tik dvi valstybės narės (RO, SE) pakeitė savo teisės aktus, siekdamos įgyvendinti 2 straipsnio 1 dalies d punktą.

---

[11] Bulgarija patikslino, kad jos teisės aktuose nepateikiama jokia juridinio asmens apibrėžtis.

[12] Žr. darbinį dokumentą, p. 9.

Kita vertus, dvi valstybės narės (DK, FR) nurodė, kad neteisėta prekyba prekursoriais jų baudžiamojoje teisėje nepripažįstama, bet už ją gali būti baudžiama kaip už pasikėsinimą neteisėtai prekiauti narkotikais arba bendrininkavimą prekiaujant jais. Komisija labai abejoja šių sistemų atitiktimi sprendimui ir kelia 3 straipsnio įgyvendinimo klausimą[13]: ji nuogąstauja, kad, kai nėra numatytas atskiras neteisėtos prekybos prekursoriais nusikaltimas, trukdoma realiai atsižvelgti į neteisėtą prekybą, visų pirma pasikėsinimą, kurstymą ir bendrininkavimą.

Todėl, nors pamatiniame sprendime draudžiamos su prekursoriais susijusios veikos yra draudžiamos ir nacionalinėje teisėje, pažymėtina, kad pamatinis sprendimas turėjo nedaug įtakos.

2.3. Kurstymas, bendrininkavimas ir pasikėsinimas (3 straipsnis)

Didelių sunkumų dėl 3 straipsnio įgyvendinimo nekilo: Komisijos nuomone, iš reikalaujamą informaciją perdavusios 21 valstybės narės 18 valstybių narių teisės aktai yra tinkami[14]. Iš šių 18 valstybių narių dvi šiuo tikslu pakeitė savo teisės aktus (FI, SE), o kitos dvi (DE, SE) taip pat naudojasi 3 straipsnio 2 dalimi teikiama galimybe.

2.4. Bausmės (4 straipsnis)

2.4.1. Standartiniai nusikaltimai (4 straipsnio 1 dalis)

Dėl penkių valstybių narių (Bulgarijos, Lietuvos, Latvijos, Nyderlandų, Švedijos) teisės aktų kyla interpretavimo problemų, visų pirma susijusių su informacijos trūkumu. Nors mažiausios vienerių metų ribos laikosi visos valstybės narės, didžiausios bausmės daugelyje valstybių narių gerokai viršijamos. Antai dvylikoje valstybių narių (BG, FR, HU, IE, LT, LV, NL, PL, PT, RO, SI, SK) bausmės daugiau nei dukart viršija pamatiniame sprendime siūlomą skalę – didžiausios bausmės yra šešeri metų arba ilgesnės, kartais numatoma iki dvidešimties metų bausmė ar net įkalinimas iki gyvos galvos. Taigi panašu, kad apskritai valstybių narių teisės aktų skirtumai nepakito.

Kartu pažymėtina, kad didžiausios bausmės tikrai prasmingos tampa tik tuomet, kai realiai patraukiama baudžiamojon atsakomybėn ir kai teisėjas realiai paskelbia bausmes: lyginant kiekvienos valstybės narės teismų praktiką būtų galima įvertinti, kaip praktiškai siekiama tikslo suderinti nacionalines sistemas.

Šiuo atžvilgiu ypatingą dėmesį verta skirti sudėtingai Nyderlandų sistemai ir ginčams dėl kavinių, kuriose parduodami narkotikai. Lengvųjų narkotikų tokiose kavinėse pardavimas – itin reglamentuojamos tolerancijos politikos šios įstatymuose nusikaltimu tebelaikomos praktikos atžvilgiu rezultatas. Prokuratūros gairėse nustatyta, kad asmeniui kavinėse parduodant ne daugiau kaip 5 gramus kanapių byla nutraukiama. Todėl, nors Nyderlandų teisės aktai atitinka 4 straipsnio 1 dalį, kavinėms, kuriose parduodami narkotikai, taikoma

---

[13] DK nurodė, kad baudžiama už pasikėsinimą vykdyti pasikėsinimą (*sic*) arba bendrininkauti, Prancūzija paaiškinimų nepateikė.

[14] Trys valstybės narės (BG, HU, RO) nepateikė pakankamai informacijos.

tolerancijos politika visų pirma priklauso nuo patraukimo baudžiamojon atsakomybėn tikslingumo principo, dėl kurio Komisija neturi reikšti savo nuomonės. Be to, kadangi pamatinio sprendimo objektas yra sunkiausi nusikaltimai, Komisija visų pirma kelia tokių kavinių aprūpinimo narkotikais, vykdomo platesniu mastu veikiančių nusikaltėlių tinklų, klausimą.

Taigi Komisija pažymi, kad visi perduoti nacionalinės teisės aktai formaliai atitinka reikalavimus[15], bet labai apgailestauja dėl šių teisės aktų įvairovės ir kelia jų praktinio taikymo klausimą.

2.4.2. Sunkinančiomis aplinkybėmis padaryti neteisėtos prekybos narkotikais nusikaltimai (4 straipsnio 2 dalis)

Iš atsakymus pateikusios 21 valstybės narės[16] dvidešimt laikosi nuostatos dėl 4 straipsnio 2 dalyje reikalaujamos bausmės. Tačiau bausmių dydis labiau svyruoja tarp 10 ir 15 metų. Dešimt valstybių narių yra nustačiusios didžiausią 10 metų bausmę (AT, BE, CZ, DK, EE, FI, HU, LT, LU, SE), aštuonios valstybės narės – didžiausią 15 metų bausmę (BE, CZ, DK[17], DE, HU, LT, LV, SK). Šešiose valstybėse narėse bausmės daug didesnės (FR, HU, IE, LU, RO, SE), o keturiose valstybėse narėse nustatytos didžiausios tik 5–8 metų bausmės (AT, LT, NL, PL).

Aštuonios valstybės narės atsižvelgia į kiekio ir žalos sveikatai aspektus (AT, CZ, DK, DE, FI, NL, SE, SK), o kitos aštuonios valstybės narės atsižvelgia tik į vieną iš dviejų aspektų (BE, EE, HU, LT, LU, LV, PL, RO). Galiausiai penkių valstybių narių teisės aktuose šie aspektai nenurodyti (BG, FR, IE, PT, SI). Kadangi didžiausia nustatyta bausmė už pagrindinį nusikaltimą šiose valstybėse narėse jau ir taip atitinka 4 straipsnio 2 dalyje reikalaujamą lygmenį, net viršija jį, šių aspektų neišskyrimas nėra svarbus.

Taigi, Komisijos nuomone, 4 straipsnio 2 dalis įgyvendinama pakankamai, nes paisoma bausmių dydžio. Be to, pažymėtina, kad dažnai taikomos griežtesnės bausmės ir kad trylika valstybių narių į savo teisės aktus neįtraukė kiekio ir (arba) žalos sveikatai aspektų.

2.4.3. Nusikalstamo susivienijimo sunkinančiomis aplinkybėmis padaryti nusikaltimai (4 straipsnio 3–4 dalys)

(1) Nusikalstamo susivienijimo sunkinančiomis aplinkybėmis padaryti nusikaltimai, susiję su narkotikais (4 straipsnio 3 dalis)

ES valstybių narių baudžiamosios teisės aktuose, kuriais reglamentuojama neteisėta prekyba narkotikais, paprastai atsižvelgiama į organizuoto nusikalstamumo vaidmenį. Septyniolika valstybių narių (AT, BE, CZ, DE, EE, FI, FR, HU, LT, LU, LV, NL, PL, PT, RO, SI, SK) taiko didžiausias – bent 10 metų – bausmes, jei nusikaltimas padarytas nusikalstamo susivienijimo. Nyderlandai pakeitė savo narkotikų įstatymą – įtraukė konkretų su dalyvavimu

---

15 Žr. darbinį dokumentą dėl neesminių išlygų, taikomų Bulgarijai, Lietuvai, Latvijai ir Švedijai.

16 Neturint konkrečios informacijos, Bulgarija nebuvo vertinama.

17 16 metų.

nusikalstamame susivienijime susijusį nusikaltimą, kuriuo papildė Baudžiamojo kodekso šios srities bendrąsias nuostatas. Danija, Airija ir Švedija nėra nustačiusios konkrečios su organizuotu nusikalstamumu susijusios nuostatos, bet paiso nurodyto bausmių lygmens. Komisija neturėjo trijų valstybių narių (BE, LU, SI) duomenų, reikalingų nusikalstamo susivienijimo sąvokai išnagrinėti.

Be to, pažymėtina, kad, priešingai nei numatyta pamatiniame sprendime, valstybėse narėse nereikalaujama, kad nusikaltimas būtų taip pat susijęs su dideliais narkotikų kiekiais arba su narkotikais, kurie daro didžiausią žalą sveikatai[18].

Be to, keliose valstybėse narėse bausmės skirstomos pagal nusikaltimą padariusio asmens vaidmenį nusikalstamame susivienijime (dalyvavimas, vadovavimas, finansavimas ir kt.). Panašu, kad už tokį dažną nusikaltimą kaip dalyvavimas skiriamos didžiausios bausmės apskritai yra didesnės nei 10 metų. Aštuoniose valstybėse narėse (BE, CZ, DE, LT, LV, NL, PT, SI) didžiausia bausmė yra 15 metų arba ilgesnė, o šešiose valstybėse narėse (EE, FR, LU, PT, RO, SK) – 20 metų arba ilgesnė. Taigi už nusikaltimus, susijusius su nusikalstamo susivienijimo vykdoma neteisėta prekyba narkotikais, baudžiama daug griežtesnėmis bausmėmis nei nustatytosios pamatiniame sprendime, taigi paisoma jame nustatytos bausmių ribos.

(2) Nusikalstamo susivienijimo sunkinančiomis aplinkybėmis padaryti nusikaltimai, susiję su prekursoriais (4 straipsnio 4 dalis)

ES valstybių narių baudžiamosios teisės aktuose, kuriais reglamentuojama prekyba prekursoriais, paprastai taip pat atsižvelgiama į organizuoto nusikalstamumo vaidmenį, bet šiek tiek įvairiau nei teisės aktuose, kuriais reglamentuojama prekyba narkotikais.

Kovos su neteisėta prekyba prekursoriais srities teisės aktai, kuriuose atsižvelgiama į organizuoto nusikalstamumo vaidmenį, priimti trylikoje valstybių narių (CZ, DE, FI, HU, LT, LU, LV, NL, PL, PT, RO, SI, SK). Be to, nustatytos griežtesnės bausmės. Penkiose valstybėse narėse (CZ, FI, HU, LV, PL) nustatytos didžiausios 6–10 metų bausmės, o aštuoniose valstybėse narėse (DE, LT, LU, NL, PT[19], RO, SI, SK) – didžiausios 15 metų ir ilgesnės bausmės[20].

Pažymėtina, kad septyniose valstybėse narėse (AT, BE, DK, EE, FR, IE, SE) nėra prekursorius reglamentuojančių teisės aktų, susijusių su nusikalstamu susivienijimu, arba galbūt jos apie juos nepranešė[21]. Tačiau reikia pažymėti, kad minėtose valstybėse narėse su neteisėta prekyba prekursoriais susijusiems pagrindiniams nusikaltimams jau dabar taikomos didžiausios 5 metų ir ilgesnės bausmės. Taigi 4 straipsnio 4 dalis įgyvendinama patenkinamai.

---

18 Su neteisėta prekyba dideliais narkotikų kiekiais nusikaltimą sieja tik Estija.

19 Portugalijoje didžiausia 10 metų bausmė pailginama trečdaliu, taigi beveik 15 metų.

20 Be to, Lietuvoje, Liuksemburge, Nyderlanduose, Rumunijoje ir Slovakijoje nustatytos didžiausios 20 metų ir ilgesnės laisvės atėmimo bausmės.

21 Danijos ir Prancūzijos atveju žr. paaiškinimus dėl 2 straipsnio 1 dalies d punkto.

2.5. Konfiskavimas (4 straipsnio 5 dalis)

Iš 21 atsakiusios valstybės narės trylika (AT, DE, DK, EE, FI, FR, LU, LV, PL, PT, RO, SE, SK) perdavė konfiskavimo nuostatas, nustatytas narkotikus reglamentuojančiame įstatyme, o šešios valstybės narės (CZ, HU, IE, LT, NL, SI) pranešė apie nuostatas, įtrauktas į baudžiamąjį kodeksą. Belgija ir Bulgarija nepateikė jokių nuostatų. Narkotikų, kurie yra nusikaltimo objektas, konfiskavimas taikomas plačiai. Tokios pat vertės nusikaltimo priemonių, nusikalstamu būdu įgytų lėšų ir turto konfiskavimo klausimu Komisija nurodo remtis jos ataskaita[22] apie 2005 m. vasario 24 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2005/212/TVR[23] dėl nusikalstamu būdu įgytų lėšų, nusikaltimo priemonių ir turto konfiskavimo įgyvendinimą.

2.6. Ypatingos aplinkybės (5 straipsnis)

5 straipsniu valstybėms narėms suteikiama galimybė taikyti bausmių sušvelninimo teisėsaugai padedantiems nusikaltėliams sistemą. Visos valstybės narės pateikė informaciją apie nacionalinę bausmių sušvelninimo sistemą, išskyrus Bulgariją, Suomiją, Nyderlandus ir Slovėniją. Be to, šešios valstybės narės (AT, HU, LU, LV, PT, RO) taiko bausmių sušvelninimo sistemą, narkotikų įstatyme konkrečiai nustatytą tokiems nusikaltėliams. Nemažai valstybių narių išskiria, ar asmuo jau patrauktas baudžiamojon atsakomybėn; kai kurios valstybės narės, be bausmės sušvelninimo, kartais numato ir atleidimą nuo bausmės. Tačiau priėmus pamatinį sprendimą jokia valstybė narė nepakeitė savo teisės aktų.

2.7. Juridinių asmenų atsakomybė ir jiems taikomos sankcijos (6 ir 7 straipsniai)

Pagrindinė 6 straipsnio taikymo kliūtis yra juridinio asmens pasyvios atsakomybės pripažinimas (6 straipsnio 2 dalis). Dešimties valstybių narių (AT, DE, DK, FI, HU, IE, LT, NL, PL, RO) teisės aktai atitinka 6 straipsnį, bet aštuonios valstybės narės (BE, BG, EE, FR, LU, LV, PT, SI) nepateikė pakankamai informacijos, ypač dėl 6 straipsnio 2 dalies. Be to, dviejose valstybėse narėse (CZ, SK) nėra jokio teisinio pagrindo, kuriame būtų nustatyta juridinių asmenų atsakomybė, 6 straipsnio 2 dalies nevisiškai laikosi siaurai pasyvios atsakomybės sąvoką aiškinanti Švedija. Dėl 6 straipsnio 3 dalies didelių sunkumų valstybėse narėse nekyla.

Dėl 7 straipsnio pažymėtina, kad, be dviejų valstybių narių (CZ, SK), kurios pranešė dar neturinčios šios srities teisinio pagrindo, Liuksemburgas nustatė juridinių asmenų atsakomybę, pagal kurią netaikoma piniginė sankcija, kitaip nei nurodyta 7 straipsnio 1 dalyje. Dešimt valstybių narių (AT, BE, DE, FI, FR, LT, LV, PL, RO, SE) perdavė teisės aktus, kurie oficialiai atitinka 7 straipsnį, kitaip nei kitos aštuonios valstybės narės (BG, DK, EE, HU, IE, NL, PT, SI), pateikusios nepakankamai informacijos, daugiausia apie nuobaudų dydį, arba jos nepateikusios.

---

22 COM (2007) 805 galutinis, priimtas 2007 m. gruodžio 17 d.

23 OL L, 2005 3 15.

Tik trys valstybės narės (FI, RO, SE) pakeitė savo teisės aktus, siekdamos įgyvendinti 6 ir 7 straipsnius. Taigi Komisija atkreipia valstybių narių dėmesį, kad gauta mažai informacijos apie pamatinio sprendimo įgyvendinimą juridinių asmenų atsakomybės atžvilgiu.

2.8. Jurisdikcija ir patraukimas baudžiamojon atsakomybėn (8 straipsnis)

Kadangi visos valstybės narės pripažįsta teritorinės jurisdikcijos principą (8 straipsnio 1 dalies a punktas), daugiausia analizuojami b ir c punktai, kai nusikaltimas padaromas už nacionalinės teritorijos ribų. Be to, įsigaliojus Europos arešto orderiui nebelieka pagrindo toliau taikyti 3 dalį.

Komisijos nuomone, jeigu neatsižvelgtume į nepateiktą informaciją apie nusikaltimus, kurių dalis padaryta nacionalinėje teritorijoje, vienuolikos valstybių narių (AT, CZ, DE, DK, EE, FI, FR, LT, NL, PL, SE) teisės aktai atitinka visas 8 straipsnio nuostatas. Tačiau dešimt valstybių narių (BE, BG, HU, IE, LU, LV, PT, RO, SI, SK) neperdavė būtinos informacijos.

Pagal 8 straipsnio 4 dalį šešios valstybės narės (AT, DE, DK, EE, FR, SE) pranešė Komisijai apie savo sprendimą taikyti 2 dalį ir apie tai, kad savo jurisdikcijos netaiko arba ją riboja, kai nusikaltimas padarytas už jų teritorijos ribų juridinio asmens, įsteigto jų teritorijoje, naudai (1 dalies c punktas).

Vis dėlto lieka neaiškumų dėl įgyvendinimo lygmens, nes aštuonios valstybės narės (BE, BG, HU, IE, PT, RO, SI, SK) nepateikė pakankamos informacijos arba pranešimo dėl 1 dalies c punkto įgyvendinimo, o šio punkto laikomasi tik penkiose valstybėse narėse (CZ, FI, LT, NL, PL).

3. VEIKIMAS IR POVEIKIS TEISMINIAM BENDRADARBIAVIMUI

Daugiausia sunkumų tiriant pamatinio sprendimo veikimą ir poveikį teisminiam bendradarbiavimui tyrimui kyla dėl valstybių narių teismų praktikos duomenų rinkimo. Tam Komisija rėmėsi Eurojusto ir Europos teisminio tinklo (toliau – ETT) informacija. 2008 m. lapkričio 14 d. Eurojustas perdavė neteisėtos prekybos narkotikais bylų, užregistruotų Eurojuste nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2008 m. lapkričio 12 d., statistikos suvestinę. Komisija kreipėsi į ETT, kuris perdavė klausimyną visiems savo informacijos centrams[24].

3.1. Eurojusto indėlis

Minėtu laikotarpiu Eurojusto kolegijoje užregistruota 771 neteisėtos prekybos narkotikais byla, jų skaičius labai padidėjo – nuo 77 bylų 2004 m. iki 207 bylų 2007 m. Narkotikų bylos sudaro 20 % 2004–2008 m. Eurojusto nagrinėtų bylų.

Daugiausia neteisėtos prekybos narkotikais bylų Eurojustui perdavusios valstybės narės – Italija (81 byla), Prancūzija (72 bylos) ir Nyderlandai (71 byla), o mažiausiai – Malta (1 byla), Kipras (1 byla), Airija (2 bylos) ir Slovakija (2 bylos).

[24] Šie dokumentai pateikti darbiniame dokumente.

Daugiausia prašymų gavusios valstybės narės – Nyderlandai (264 prašymai), Ispanija (243 prašymai) ir Italija (171 prašymas), mažiausiai prašymų gavusios valstybės narės – Malta (3 prašymai), Kipras (8 prašymai), Slovakija (9 prašymai) ir Latvija (9 prašymai).

Apskritai statistiniai duomenys rodo, kad ypač aktyvios šalys yra Nyderlandai, Italija, Prancūzija ir Vokietija – ir teikdamos prašymus, ir juos tenkindamos. Švedija ir Portugalija perdavė gana daug neteisėtos prekybos narkotikais bylų (atitinkamai 64 ir 57), o Ispanija ir Jungtinė Karalystė gavo daug kitų šalių prašymų (atitinkamai 243 ir 102 prašymus). O neaktyviausiai dalyvaujančios valstybės narės – ir teikdamos prašymus, ir juos tenkindamos, – yra Malta, Kipras, Latvija ir Slovakija.

Galiausiai įdomu pažymėti, kad iš 151 neteisėtos prekybos narkotikais bylos, susijusios su vienu ar keliais kitais nusikaltimais, 65 yra susijusios su dalyvavimu nusikalstamame susivienijime.

Taigi iš šios informacijos matyti, kad nuo 2004 m. su Eurojusto pagalba valstybių narių teismai daug geriau bendradarbiauja neteisėtos prekybos narkotikais srityje. Tačiau kol kas neįmanoma atskirti pamatinio sprendimo poveikio minėtam bendradarbiavimui ir įvertinti jo įtakos. Būtent šiam klausimui tenka daugiausia dėmesio ETT skirtame klausimyne.

3.2. Europos teisminio tinklo indėlis

Į Komisijos klausimus atsakė dešimties valstybių narių (CZ, DE, FI, FR, HU, IE, LV, LU, PL, PT) ETT informacijos centrai.

Iš jų atsakymų aiškėja bendra mintis, kad nors specialistai yra susipažinę su pamatiniu sprendimu, jis laikomas menkareikšmiu, nes dėl jo nacionalinės teisės aktai mažai pakeisti. Kadangi sprendimas tiesiogiai nesusijęs su teisminiu bendradarbiavimu ir panašu, kad jokioje šalyje nėra centrinės sistemos, leidžiančios šaliai įvertinti teisminio bendradarbiavimo neteisėtos prekybos narkotikais srityje raidą, pamatinio sprendimo poveikio tokiam bendradarbiavimui klausimas lieka atviras. Pateikti atsakymai neretai rodo, kad apklausti specialistai turi tam tikrų abejonių, pavyzdžiui, Suomijoje, Prancūzijoje ir Portugalijoje.

Suomijos informacijos centro nuomone, nuo pamatinio sprendimo priėmimo datos padaryti pakeitimai yra nedideli ir sprendimas nedaro poveikio teisminiam bendradarbiavimui, be to, neįmanoma daryti objektyvių išvadų, nes praėjo nedaug laiko ir neatliekamas stebėjimas, kuris leistų įvertinti tokį poveikį.

Prancūzijos informacijos centras taip pat nurodo, kad nėra sistemos, leidžiančios centrinei administracijai susidaryti tikslų visų savitarpio pagalbos narkotikų srityje prašymų vaizdą. Prancūzijos teismai pažymi, kad jų savitarpio pagalbos prašymai neteisėtos prekybos narkotikais srityje apskritai tenkinami geriau, tačiau tai labai priklauso nuo atitinkamos šalies. Taip pat pabrėžiama, kad su ryšių palaikymo teisėjų arba Eurojusto atstovų pagalba neretai vykdomi sudėtingi bendri veiksmai. Tačiau informacijos centras daro išvadą, kad sunku nustatyti, ar ši pažanga padaryta valstybėms narėms į savo teisę perkėlus pamatinį sprendimą, ir kad apskritai per pastaruosius penkerius metus bendradarbiavimas patobulėjo veikiau dėl teisėjų įgytos Europos teisminės kultūros, o ne dėl šio dokumento perkėlimo.

Portugalijos informacijos centro teigimu, su pamatiniu sprendimu susipažinta, bet apskritai jis taikomas nedaug, nes tų pačių gairių jau anksčiau buvo laikomasi nacionalinės teisės aktuose.

Teisminio bendradarbiavimo srityje nepastebima jokio ypatingo pokyčio; rekomenduojama geriau taikyti jau galiojančias taisykles, nustatytas naujuose bendradarbiavimo dokumentuose.

4. IŠVADOS

Pamatinis sprendimas įgyvendinamas nevisiškai patenkinamai. Be abejo, dauguma valstybių narių neretai jau anksčiau laikėsi tam tikrų nuostatų. Tačiau kelios dažnai neišsamiuose atsakymuose taip pat nurodė, kad nevisuomet pakeitė savo galiojančius teisės aktus, kai to buvo reikalaujama pamatiniame sprendime. Šešios valstybės narės nepateikė jokios informacijos. Taigi padaryta mažai pažangos derinant nacionalines kovos su neteisėta prekyba narkotikais priemones. Nedidelis pamatinio sprendimo poveikis matyti ir iš ETT informacijos. Šiuo metu sunku nustatyti pamatinio sprendimo ir Eurojusto aprašytos teisminio bendradarbiavimo pažangos ryšį. Todėl Komisija prašo valstybių narių, nepateikusių informacijos ar pateikusių ją neišsamią, laikytis įsipareigojimų pagal pamatinio sprendimo 9 straipsnį ir kuo greičiau Komisijai bei Tarybos Generaliniam sekretoriatui perduoti visas įgyvendinimo priemones.